Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka; given Stockholms slott den 12 januari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Härigenom förordnas, att 8 § 2 mom., 10 § 1 mom., 13 § 3 mom., 14 §, 15 § 3 mom., 20 § 2 och 3 mom., 21 § 1 mom. samt 37 § förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

2. Ansökan om sådan försäljningsrätt göres skriftligen hos Konungens befallningshavande samt skall innehålla uppgift å det ställe, där försäljningen skall äga rum, och åtföljas av intyg, utvisande sökandens behörighet att idka rörelsen. Över gjord ansökan inhämte Konungens befallningshavande yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Innan stadsfullmäktige eller kommunalstämma avgiva dylikt yttrande, skall kommunens nykterhetsnämnd höras i ärendet.

Samtliga yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför.

I Stockholm — — — ej tillämpning.

10 §.

1. Försäljning genom kringföring av pilsnerdricka må av den, som tillverkat varan, bedrivas i stad, dock endast inomhus och till därstädes boende. Sådan försäljning må äga rum inom stadens planlagda område utan särskilt tillstånd och utom samma område, därest Konungens befallningshavande på gjord ansökning därtill meddelar tillstånd. Över dylik ansökan skall Konungens befallningshavande inhämta yttranden från stadens nykterhetsnämnd samt, där fråga är om annan stad än Stockholm, magistraten.

13 §.

3. Över ansökning, som rätteligen skett, skall Konungens befallningshavande omedelbart efter ansökningstidens utgång inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Innan stadsfullmäktige eller kommunalstämma avgiva dylikt yttrande, skall kommunens nykterhetsnämnd höras i ärendet.

[1] Senaste lydelse av 15 § 3 mom. och 37 §, se 1928: 114.

Samtliga yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför; och skola stadsfullmäktige eller kommunalstämma, därest ansökningen av dem tillstyrkes, tillika avgiva yttrande, huruvida särskilda föreskrifter för utskänkningens bedrivande anses nödiga.

I Stockholm — — — ej tillämpning.

14 §.

Konungens befallningshavande må på därom gjord ansökning kunna meddela tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka:

a) inom område — — — sitt säte;

b) å passagerarfartyg, dock endast till förtäring ombord å fartyget och, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast till besättningen samt till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid, ävensom å luftfartyg, varmed företag för lufttrafik befordrar passagerare i linjefart, dock endast under luftfärd; skolande ansökning härom handläggas av Konungens befallningshavande i det län, där passagerarfartygets rederi har sitt säte eller luftfartyget har sin hemort;

c) vid hälsobrunn — — — spisande gäster;

d) där eljest — — — utövas; samt

e) för bestämt — — — vara nödigt.

Tillstånd till utskänkning å järnvägsstation ävensom till sådan utskänkning, varom under c) här ovan förmäles, må icke meddelas, innan tillfälle att i ärendet avgiva yttrande lämnats, i stad magistrat och stadsfullmäktige samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma. Innan stadsfullmäktige eller kommunalstämma avgiva dylikt yttrande, skall kommunens nykterhetsnämnd höras i ärendet.

I Stockholm äger vad i föregående stycke är sagt om inhämtande av yttrande från magistrat ej tillämpning.

15 §.

3. Över de — — — samma rörelse.

Underrättelse om varje av Konungens befallningshavande enligt bestämmelserna i denna förordning meddelat beslut, som har avseende å utövande av handel med pilsnerdricka, skall, där icke fråga är om tillstånd till utskänkning å järnvägståg, passagerarfartyg eller luftfartyg, tillställas vederbörande polismyndighet och kommunala nykterhetsnämnd samt å landet jämväl kommunalnämnden.

20 §.

2. Å sön- och helgdagar må utminutering av pilsnerdricka å landet icke äga rum samt i stad bedrivas allenast till klockan tio förmiddagen.

Under högmässogudstjänst — — — pilsnerdricka förbjuden.

3. Där omständigheterna anses föranleda behov av att tiden för försäljnings avslutande bestämmes senare än till klockan tio eftermiddagen, äger Konungens befallningshavande efter särskild framställning därom förordna.

Över sådan framställning inhämte Konungens befallningshavande utlåtande, i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma. Innan stadsfullmäktige eller kommunalstämma avgiva dylikt yttrande, skall kommunens nykterhetsnämnd höras i ärendet. Har framställningen blivit av stadsfullmäktige eller kommunalstämma avstyrkt, må framställningen icke bifallas.

Nödvändiggöra särskilda — — — meddela förordnande.

21 §.

1. Vid tider, då detaljhandel med pilsnerdricka ej är tillåten, vare allt utlämnande av sådan dryck från försäljnings- eller tillverkningsställe förbjudet. Vad nu är stadgat gäller icke försändning till restauratör å fartyg, luftfartyg eller järnvägståg.

37 §.

Vad enligt — — — sådana finnas.

Vad i — — — sådan finnes.

Skyldighet för stadsfullmäktige att i fall som i denna förordning sägs höra kommunens nykterhetsnämnd skall, såvitt angår Stockholm, icke föreligga därest yttrande i ärendet inhämtats från stadsfullmäktiges kommitté för utskänknings- och utminuteringsärenden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om *vissa ändringar i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.* Föredraganden anför därvid följande.

I. Nykterhetsnämnds hörande i ärenden angående tillstånd till försäljning av pilsnerdricka.

Inledning. I skrivelse den 29 april 1944, nr 237, har riksdagen, i anledning av en inom riksdagen väckt motion och under åberopande av bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 28, anhållit att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga förslag till sådana författningsändringar, varigenom uttrycklig föreskrift meddelades om skyldighet att i frågor om tillstånd enligt förordningen angående försäljning av pilsnerdricka inhämta yttrande från kommunens nykterhetsnämnd.

I anledning härav har inom finansdepartementets rättsavdelning upprättats en den 1 september 1944 dagtecknad *promemoria beträffande frågan, huruvida nykterhetsnämndens yttrande bör inhämtas i ärenden rörande tillstånd till försäljning av pilsnerdricka.* Vid promemorian fanns fogat förslag till förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka. Detta förslag torde få såsom *bilaga* fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Över nämnda promemoria med därvid fogat författningsförslag ha efter remiss *yttranden* avgivits av kontrollstyrelsen, socialstyrelsen, överståthållarämbetet (med överlämnande av yttrande från Stockholms stadsfullmäktige ävensom tryckt exemplar av stadskollegiets utlåtande i ärendet), länsstyrelserna i Uppsala, Malmöhus, Örebro och Gävleborgs län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, nykterhetsnämndernas riksförbund, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund och svenska bryggareföreningen. Vid yttrandena från länsstyrelserna i Uppsala, Malmöhus och Gävleborgs län funnos fogade yttranden från respektive länsnykterhetsnämnder.

Gällande bestämmelser. Innan jag går närmare in på förevarande fråga torde jag få erinra om de bestämmelser, som nu gälla beträffande meddelande av tillstånd till försäljning av pilsnerdricka.

Enligt *8 § 2 mom.* förordningen angående försäljning av pilsnerdricka skall ansökan om tillstånd att till avhämtning försälja pilsnerdricka göras hos länsstyrelsen, som skall inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför. Vad nu sagts om inhämtande av magistratens yttrande äger dock ej tillämpning i Stockholm.

I *9 § 4 mom.* stadgas, att länsstyrelsen äger meddela tillverkare av pilsnerdricka tillstånd att annorstädes än å tillverkningsställe inrätta upplag av pilsnerdricka för att från detsamma försända pilsnerdricka på rekvisition. I fråga om sådan ansökning och dess behandling skall vad i 8 § sägs äga motsvarande tillämpning.

Enligt *10 § 1 mom.* må försäljning genom kringföring av pilsnerdricka bedrivas i stad av den, som tillverkat varan. Sådan försäljning må dock icke äga rum utom stadens planlagda område, där ej länsstyrelsen på gjord ansökning och, där fråga är om annan stad än Stockholm, efter magistratens hörande, därtill meddelar tillstånd.

Vidare stadgas i *13 § 3 mom.*, att över ansökning om tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka skall länsstyrelsen inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför; och skola stadsfullmäktige eller kommunalstämma, därest ansökningen av dem tillstyrkes, tillika avgiva yttrande, huruvida särskilda föreskrifter för utskänkningens bedrivande anses nödiga. Vad nu sagts om inhämtande av magistratens yttrande äger dock ej tillämpning i Stockholm.

Jämväl i de fall som avses i *13 § 5 och 6 mom.* skola yttranden inhämtas från respektive tillfälle att yttra sig beredas kommunala myndigheter i den omfattning som i 13 § 3 mom. sägs.

Enligt *14 § sista stycket* må tillstånd till utskänkning å järnvägsstation ävensom till utskänkning vid hälsobrunn, badort eller annan kurort för kortare tid än ett år, där utskänkningen är avsedd att äga rum vid måltider till spisande gäster, icke meddelas, innan tillfälle att i ärendet avgiva yttrande lämnats, i stad magistrat och stadsfullmäktige samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma; dock att vad nu sagts om inhämtande av yttrande från magistrat icke äger tillämpning i Stockholm.

I *19 § 2 mom.* föreskrives, att ombyte av försäljningsställe ej må ske med mindre den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen, därtill givit sitt bifall, och skall dessförinnan tillfälle att yttra sig i ärendet lämnas samma myndigheter, som blivit hörda över ansökningen till ifrågavarande försäljningsrättighet.

Enligt *20 § 3 mom.* äger länsstyrelsen, där omständigheterna anses föranleda behov av att tiden för försäljnings avslutande bestämmes senare än

till klockan tio eftermiddagen, efter särskild framställning därom förordna. Över sådan framställning skall länsstyrelsen inhämta utlåtande, i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma, och må framställningen, om den därvid avstyrkes, icke bifallas.

I detta sammanhang må vidare erinras om de i *37 §* upptagna bestämmelserna, att vad enligt förordningen tillhör stadsfullmäktiges handläggning tillkommer i stad, där stadsfullmäktige ej finnas, allmän rådstuga, att vad som tillhör kommunalstämmas handläggning skall tillkomma kommunalfullmäktige, där sådana finnas, att vad i förordningen är stadgat i avseende å magistrat skall i stad, där magistrat ej finnes, gälla om den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse, samt att vad enligt förordningen tillhör magistrats handläggning skall tillkomma poliskammare i stad, där sådan finnes.

Slutligen må omnämnas att enligt *15 § 3 mom. andra stycket* länsstyrelsen skall — där icke fråga är om tillstånd till utskänkning å järnvägståg eller passagerarfartyg — lämna underrättelse om varje av länsstyrelsen jämlikt bestämmelserna i förordningen meddelat beslut, som har avseende å utövande av handel med pilsnerdricka, till vederbörande polismyndighet samt å landet jämväl till kommunalnämnden.

Förarbetena m. m. Såvitt av förarbetena till 1919 års förordning angående försäljning av pilsnerdricka framgår framfördes vid den tiden ej från något håll förslag om att nykterhetsnämnderna skulle beredas tillfälle att yttra sig i frågor rörande tillstånd till försäljning av pilsnerdricka.

Den utredning som ligger till grund för 1919 års förordning tillkom på hemställan av 1917 års riksdag i samband med att riksdagen antagit ett då framlagt förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker, vilken förordning sedermera utfärdades den 14 juni 1917. Med hänsyn härtill synes det vara av intresse att undersöka, huruvida i 1917 års förordning upptagits någon bestämmelse om skyldighet att inhämta yttrande från nykterhetsnämnd i frågor som behandlades i förordningen.

Enligt 17 § i 1917 års förordning skulle vederbörande länsstyrelse inhämta yttranden över ansökan om tillstånd till detaljhandel med rusdrycker, i Stockholm av stadsfullmäktige och i annan stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Däremot föreskrevs ej någon skyldighet för dessa myndigheter att i sin tur höra nykterhetsnämnden. Emellertid stadgades i 64 §, att nykterhetsnämnd, som hade att övervaka nykterhetstillståndet inom kommunerna, ålåge särskilt att bereda de ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma till nämnden remitterades, ävensom att till stadsfullmäktige eller kommunalstämman göra framställning om vidtagande av nykterhetsfrämjande åtgärder.

I en vid 1923 års riksdag — alltså före tillkomsten av 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning — väckt motion I: 104 hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådan omformulering av 64 § i 1917 års förordning angående försäljning av rusdrycker, att det klart och otvetydigt därav framginge, att alla ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka handlades i stad av stadsfull-

mäktige och på landet av kommunalstämma, ovillkorligen skulle till nykterhetsnämnden remitteras.

1923 års bevillningsutskott yttrade i sitt över nämnda motion avgivna betänkande, nr 20, att, därest ärende, som handlades av stadsfullmäktige eller kommunalstämma, vore av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen, nykterhetsnämnden borde sättas i tillfälle att yttra sig i ärendet. Då nykterhetsnämnds ledamöter utsåges av vederbörande kommunala myndighet, kunde även antagas, att frågor av dylik beskaffenhet komme att remitteras till denna nämnd. Något egentligt behov av en lagändring i den i motionen föreslagna riktningen förelåge enligt utskottets mening därför icke.

I enlighet med utskottets hemställan lämnades ovannämnda motion av 1923 års riksdag utan åtgärd.

Frågan huruvida skyldighet föreligger att i ärenden rörande försäljning av pilsnerdricka inhämta yttrande av nykterhetsnämnd har därefter varit underställd regeringsrättens prövning. I ett till regeringsrätten fullföljt mål (RÅ 1928 not. S. 226) har en klagande med åberopande av 1923 års bevillningsutskotts förut återgivna yttrande yrkat återförvisning till vederbörande kommunalfullmäktige av visst ärende angående försäljning av pilsnerdricka, i vilket ärende kommunens nykterhetsnämnd icke beretts tillfälle att avgiva yttrande. Vederbörande länsstyrelse utlät sig att, enär klaganden icke anfört någon omständighet, som jämlikt § 75 förordningen om kommunalstyrelse på landet kunde föranleda till klandrade beslutets upphävande, länsstyrelsen prövade lagligt ogilla besvären. Regeringsrätten fann ej skäl att häri göra ändring.

Med utgångspunkt från detta rättsfall väcktes vid 1929 års riksdag motioner (I: 59 och II: 101), vari, med konstaterande att 1923 års bevillningsutskotts uttalande varit alltför optimistiskt, hemställdes om sådana ändringar i kommunalförfattningarna, att kravet på obligatorisk beredning genom nykterhetsnämnd av kommunala ärenden berörande nykterhetstillståndet bleve tillgodosett. 1929 års konstitutionsutskott fann sig i sitt i anledning av motionerna avgivna utlåtande, nr 5, i huvudsak kunna instämma i vad 1923 års bevillningsutskott anfört men hemställde på i utlåtandet närmare angivna grunder, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet hade därvid framhållit bland annat, att rusdryckslagstiftningsrevisionen torde ha sin uppmärksamhet riktad även på frågan om nykterhetsnämndens uppgifter.

I enlighet med vad rusdryckslagstiftningsrevisionen föreslog i sitt år 1934 avgivna betänkande har i 3 kap. 9 § i 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning stadgats, dels att länsstyrelsen skall över ansökan av systembolag om tillstånd till årsutskänkning inhämta yttrande av fullmäktige i kommunen, som ha att i ärendet höra bl. a. kommunens nykterhetsnämnd, dels ock att innan fullmäktige fatta beslut att söka tillstånd till årsutskänkning yttranden skola inhämtas från bl. a. nykterhetsnämnden. I motiveringen till nämnda bestämmelser anförde rusdryckslagstiftningsrevisionen, att de kommunala organ, som skulle höras, vore i huvudsak desamma som angivits i 1917 års

rusdrycksförsäljningsförordning; dock skulle utlåtande även inhämtas från nykterhetsnämnden, som kunde antagas besitta den närmaste sakkunskapen i fråga om nykterhetsförhållandena inom kommunen.

Beträffande nykterhetsnämndens uppgifter i övrigt, sådana de angivits i 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning, må följande framhållas. Enligt 3 kap. 18 § äger kontrollstyrelsen i sådana fall, där årsutskänkning icke bedrives inom viss kommun, oaktat tillstånd därtill meddelats efter ansökan av kommunens fullmäktige, på framställning av fullmäktige och efter nykterhetsnämndens hörande, föreskriva systembolaget, att sådan utskänkning skall anordnas i kommunen. I fråga om den tid, under vilken utskänkning må ske, föreskrives i 5 kap. 4 §, att länsstyrelsen må efter ansökan av systembolaget medgiva, att utskänkning må fortgå längre än till klockan tio eftermiddagen; och skall över sådan ansökan yttrande inhämtas i Stockholm av stadsfullmäktige, i annan stad av magistrat och stadsfullmäktige samt på landet av kommunalnämnd och kommunalfullmäktige. Enligt sistnämnda stadgande är alltså nykterhetsnämndens hörande ej erforderligt. Slutligen stadgas i 7 kap. 16 §, att den som idkar detaljhandel är pliktig tillhandagå nykterhetsnämnd eller av nämnden utsett ombud med erforderliga upplysningar.

I samband härmed torde vidare böra erinras om de uppgifter, som tillkomma nykterhetsnämnd jämlikt förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Enligt 5 § första mom. tredje stycket sistnämnda förordning skall ansökan om tillstånd till utskänkning av alkoholfria drycker göras hos vederbörande länsstyrelse, som skall inhämta yttrande över ansökningen av nykterhetsnämnd och därjämte i annan stad än Stockholm av magistrat och på landet av landsfiskal. Vidare stadgas i 6 §, att i sådana fall då bevis utfärdas, att anmälan om bedrivande av utskänkning av alkoholfria drycker behörigen skett, underrättelse härom skall meddelas nykterhetsnämnd.

Ärendets behandling vid 1944 års riksdag. I den vid 1944 års riksdag väckta motion (II: 21), vilken föranledde ovannämnda riksdagsskrivelse den 29 april 1944, anförde motionären, att någon skyldighet för fullmäktige att inhämta nykterhetsnämnds yttrande över ansökning om tillstånd att utskänka pilsnerdricka ej funnes. De kommunala nykterhetsnämnderna ansåge emellertid, att de borde få yttra sig även över ansökningar om rätt till utskänkning av pilsnerdricka, vilket måste anses vara ett rimligt krav. En bestämmelse därom borde följaktligen införas i 13 § 3 mom. förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.

Över denna motion emottog bevillningsutskottet yttranden av socialstyrelsen, kontrollstyrelsen och nykterhetsnämndernas riksförbund.

Socialstyrelsen fann det önskvärt, att nykterhetsnämnds kännedom om de i kommunen befintliga försäljningsställena för alkoholhaltiga drycker anlitades vid utredning av frågan om meddelande av försäljningstillstånd för sådana drycker inom kommunen. Så torde också i allmänhet ske, men det

hade dock, även på senare tid, förekommit att nykterhetsnämnd avsiktligt åsidosatts, under hänvisning till att uttrycklig skyldighet att höra nämnden icke förelåge. Under erinran om vad som förekommit i ämnet vid 1923 och 1929 års riksdagar framhöll styrelsen, att en uttrycklig föreskrift borde givas om hörande av nykterhetsnämnd i varje fråga om tillstånd till försäljning av pilsnerdricka inom kommunen. Denna föreskrift borde icke enbart gälla de i motionen avsedda utskänkningsrättigheterna (13 § 3 mom.) utan även omfatta frågor om tillstånd att försälja pilsnerdricka till avhämtning (8 § 2 mom.).

Kontrollstyrelsen tillstyrkte likaledes genomförande av den i motionen föreslagna författningsändringen. Styrelsen funne dock enahanda skäl tala för motsvarande ändring av de stadganden i pilsnerdricksförsäljningsförordningen, som reglerade beredningen av ansökningar om försäljning av pilsnerdricka till avhämtning (8 § 2 mom.), kringföring utom stads planlagda område (10 § 1 mom.) och utskänkning å järnvägsstation (14 § sista stycket). Av en dylik ändring i 8 § 2 mom. följde, att nykterhetsnämnd skulle höras jämväl i ärenden angående försändning från s. k. upplag (9 § 4 mom.).

Jämväl *nykterhetsnämndernas riksförbund* framhöll, att de kommunala myndigheterna ofta underläte att höra nykterhetsnämnderna i ärenden rörande utskänkning av pilsnerdricka. Enär den i motionen föreslagna författningsändringen visat sig vara i hög grad påkallad, tillstyrkte förbundet genomförande av densamma.

För egen del yttrade *bevillningsutskottet* i sitt förut omnämnda betänkande (nr 28) följande:

I likhet med 1923 års bevillningsutskott anser utskottet, att därest ärende, som handlägges av kommunal myndighet, är av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen, nykterhetsnämnden bör sättas i tillfälle att yttra sig i ärendet. 1923 års bevillningsutskott antog, att ärenden av ifrågavarande beskaffenhet även utan uttryckligt stadgande komme att remitteras till nykterhetsnämnden för yttrande samt att fördenskull något egentligt behov av lagändring i förevarande syfte icke förelåge. Då av de i anledning av den nu föreliggande motionen avgivna remissyttrandena framgår, att inhämtande av yttrande från kommunens nykterhetsnämnd i ärenden av ifrågavarande slag stundom uraktlåtes, bör uppenbarligen en uttrycklig föreskrift om skyldighet att inhämta yttrande från kommunens nykterhetsnämnd införas. Såsom framhållits i socialstyrelsens och kontrollstyrelsens remissyttranden torde emellertid en sådan föreskrift böra avse ej allenast den i motionen berörda frågan om tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka utan även de övriga frågor om tillstånd enligt pilsnerdricksförsäljningsförordningen, vilka äro av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen.

Departementspromemorian. I departementspromemorian har — efter en redogörelse för vad under frågans tidigare behandling förekommit m. m. — anförts följande.

Såsom 1944 års bevillningsutskott anfört i sitt betänkande nr 28 bör vederbörande kommunala nykterhetsnämnd sättas i tillfälle att yttra sig i

ärenden, vilka handläggas av kommunal myndighet och äro av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen. I enlighet härmed torde i 1919 års förordning angående försäljning av pilsnerdricka böra införas bestämmelser, enligt vilka det skall åligga stadsfullmäktige respektive kommunalstämma att i ärenden, som angå tillstånd till försäljning av pilsnerdricka, inhämta yttranden från vederbörande nykterhetsnämnd eller bereda nämnden tillfälle att inkomma med yttrande i ärendena. Med hänsyn till stadgandet i 37 § första stycket nämnda förordning kommer en dylik skyldighet att åvila i stad, där stadsfullmäktige ej finnas, allmän rådstuga och på landet kommunalfullmäktige, där sådana finnas.

I fall som avses i 10 § 1 mom. sagda förordning bör skyldighet att inhämta nykterhetsnämndens yttrande åligga länsstyrelsen.

Det synes lämpligt, att underrättelse om av länsstyrelse meddelat beslut, som har avseende å utövande av handel med pilsnerdricka, tillställes — förutom de i 15 § 3 mom. andra stycket omnämnda myndigheterna — jämväl vederbörande nykterhetsnämnd.

Yttranden över departementspromemorian. Det i departementspromemorian framlagda förslaget har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga i ärendet hörda myndigheter och organisationer med undantag för svenska stadsförbundet (majoriteten inom styrelsen); vissa principiella erinringar ha emellertid framförts av överståthållarämbetet.

Ur de remissyttranden, i vilka förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran, må följande här återgivas.

Länsstyrelsen i Uppsala län har anfört, att länsstyrelsen sedan lång tid tillbaka tillsett att i ärenden av förevarande slag yttranden införskaffats även från nykterhetsnämnd, varför länsstyrelsen icke hade något att erinra mot de föreslagna författningsändringarna.

Länsnykterhetsnämnden i Malmöhus län har anfört följande:

Under sin verksamhet har länsnykterhetsnämnden såväl vid inspektioner hos de kommunala nykterhetsnämnderna som ock i övrigt i samarbetet med dessa myndigheter sökt göra sig underrättad om i vad mån nykterhetsnämnd beredes tillfälle yttra sig över ansökningar om tillstånd att utskänka eller till avhämtning försälja pilsnerdricka. Det har därvid framgått, att dessa ärenden endast i undantagsfall bli föremål för nykterhetsnämnds prövning, vilket givetvis i många fall föranlett starkt missnöje från dessa nämnder, som enligt alkoholistlagen ha att övervaka nykterhetstillståndet inom sina respektive verksamhetsområden och vidtaga för dess höjande erforderliga åtgärder, varigenom de tvingas införskaffa viss kännedom om nykterhetsförhållandena och i varje fall jämte polismyndigheten representera sakkunskapen på hithörande område.

Länsnykterhetsnämnden vill för sin del tillstyrka, att sådan ändring i pilsnerdricksförsäljningsförordningen kommer till stånd, som medför, att nykterhetsnämnds yttrande obligatoriskt skall inhämtas i frågor rörande försäljning och utskänkning av pilsnerdricka inom vederbörandes verksamhetsområde, varvid länsnykterhetsnämnden förmodar, att en nu ofta förekommande benägenhet hos kommunala nykterhetsnämnder att undandraga sig

all övervakning av pilsnerhanteringen genom införandet av en dylik bestämmelse avsevärt skulle motverkas, i det nämnden därigenom skulle känna sig medansvarig i högre grad än som nu är fallet.

Länsstyrelsen i Örebro län har såsom motivering för sin tillstyrkan anfört bl. a. att erfarenheten visat, att det beslutande kommunala organet ej sällan med avsikt underlåtit att höra nykterhetsnämnden, något som i enstaka fall inträffat även i Örebro län.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har uppgivit, att de kommunala myndigheterna i länet vid behandling av ärenden angående tillstånd till försäljning av pilsnerdricka i allmänhet plägat inhämta yttrande av nykterhetsnämnden. En uttrycklig föreskrift härom syntes dock enligt länsstyrelsens mening böra meddelas.

Svenska landskommunernas förbund har funnit den föreslagna författningsändringen väl motiverad, enär det tydligen varit en brist i lagstiftningen, att nykterhetsnämnden ej behövt höras i sådana ärenden, varom nu vore fråga.

Sveriges nykterhetsvänners landsförbund har anfört att av ett flertal till förbundet gjorda hänvändelser tydligt framginge, att vederbörande ofta underläte att inhämta yttrande från nykterhetsnämnd, och att erfarenheten alltså vederlagt 1923 års bevillningsutskotts förmodan, att nykterhetsnämnd skulle få tillfälle att yttra sig även utan uttrycklig föreskrift därom.

Överståthållarämbetet har, såsom redan nämnts, framställt vissa erinringar mot förslaget. Ämbetet har härvid anfört:

Framställarna av förslaget torde ansett sig ha haft ett visst stöd för författningsändringarna i bland annat de liknande föreskrifter i ämnet, som föreligga beträffande utskänkning av rusdrycker och alkoholfria drycker, vilka tillkommit efter pilsnerförordningens utfärdande. Såsom framhålles i promemorian åligger det enligt rusdrycksförsäljningsförordningen fullmäktige att före avgivande av utlåtande över ansökan om utskänkning av rusdrycker inhämta nykterhetsnämnds yttrande. Att märka är emellertid, att någon dylik skyldighet icke finnes föreskriven när det gäller fullmäktiges obligatoriska yttrande beträffande utsträckt tid för utskänkningen, vilket dock i det framlagda förslaget föreskrivits beträffande pilsnerutskänkningen. Vidare komma de föreslagna obligatoriska remisserna till nykterhetsnämnd enligt pilsnerförordningen, som omfatta jämväl utminutering, att bliva av betydligt större omfattning än enligt rusdrycksförsäljningsförordningen, vilka sistnämnda i huvudsak torde komma i fråga endast en gång varje oktrojperiod eller vart fjärde år. Enligt förordningen angående försäljning av alkoholfria drycker skall länsstyrelse inhämta nykterhetsnämnds yttrande över *ansökan* att utskänka dylika drycker. Någon liknande skyldighet föreligger dock icke beträffande flertalet kommuner här i landet, där utskänkning må bedrivas efter endast gjord *anmälan*, vilken dock även skall av vederbörande myndighet prövas med avseende å sökandens ordentlighet och lämplighet för rörelsen. Det bör här jämväl bemärkas, att fullmäktige icke ha att avgiva utlåtande över ansökningar att utskänka alkoholfria drycker.

Förordningen angående försäljning av pilsnerdricka innehåller redan i sitt nuvarande skick en sådan mängd utförliga bestämmelser, vilka till förebyggande av befarat pilsnermissbruk skola av myndigheterna iakttagas vid behandlingen av ansökningar om olika slags försäljning av pilsnerdricka, att

införandet av ytterligare föreskrifter i nu föreslagen riktning knappast torde kunna medverka till höjande av kontrollens effektivitet i ifrågavarande hänseende. Emellertid torde — med undantag för åtminstone Stockholms vidkommande — ett införande i författningen av en uttrycklig föreskrift om skyldighet att i föreslagna fall inhämta yttrande från nykterhetsnämnd icke komma att i praktiken medföra någon mera avsevärd ändring i förfarandet beträffande pilsnerärendenas nuvarande behandling, då nämnden såsom regel och alltid i tveksamma fall ändock torde bliva hörd i enlighet med inom förvaltningen rådande praxis att före ett ärendes avgörande inhämta yttrande från av frågan närmast berörda sakkunniga nämnder och myndigheter, även om lagstadgad skyldighet härtill ej finnes meddelad. Överståthållarämbetet vill i detta sammanhang nämna, att ämbetet beträffande de ansökningar om försäljning av pilsnerdricka, över vilka stadsfullmäktige enligt författningen ej behöva höras — det gäller här speciellt utskänkning enligt 14 § d) och e) under endast någon del av året eller för bestämt tillfälle — för sin del städse inhämtar nykterhetsnämndens mening. För dessa fall innehåller icke ens det framlagda förslaget någon skyldighet för länsstyrelse att höra nykterhetsnämnd. Vid nämnda förhållanden synes genomförandet av det föreslagna författningstillägget icke behöva i princip möta några betänkligheter, även om enligt överståthållarämbetets uppfattning detsamma icke direkt kan anses vara av behovet påkallat.

Majoriteten inom svenska stadsförbundets styrelse (fem ledamöter av nio) har anfört följande:

I 24 § lagen om kommunalstyrelse i stad föreskrives ju, att ärende, som företages till avgörande av stadsfullmäktige, skall förut vara berett av drätselkammaren eller annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning, »dit ärendet efter sin beskaffenhet hör». Bland nykterhetsnämnds uppgifter upptar alkoholistlagen att »verka för nykterhetsfrämjande åtgärder genom framställningar och yttranden till vederbörande myndigheter». Det synes tillkomma stadsfullmäktige att bedöma, om ett visst ärende angående försäljning av pilsnerdricka är av den betydelse för nykterhetstillståndet i staden, att infordrande av nykterhetsnämndens yttrande kan vara påkallat.

Enligt styrelsens mening är härigenom tillräckligt sörjt för att nykterhetssynpunkterna skola bli beaktade i erforderlig utsträckning vid behandlingen av ärenden av förevarande slag. Att gå längre och tillförsäkra nykterhetsnämnderna generell rätt att få avgiva yttranden i dessa ärenden synes icke behövligt. I vart fall synes under frågans hittillsvarande behandling intet tillförlitligt material ha framkommit, som klarlägger, huruvida nykterhetsnämnderna kunna anses ha blivit otillbörligt förbigångna i berörda avseende. Det bör också beaktas, att handläggningen av ifrågavarande ärenden i kommunerna redan nu är ett besvärligt administrativt problem. Ett allmänt infordrande av nykterhetsnämndens yttrande i varje dylikt ärende, och detta även då ett avgörande i ena eller andra riktningen uppenbarligen vore utan betydelse i avseende å nykterhetstillståndet i kommunen, skulle säkerligen i många fall utan giltiga skäl ytterligare försvåra handläggningen.

Styrelsen finner sig fördenskull böra avstyrka de i promemorian ifrågasatta ändringarna i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.

Minoriteten inom svenska stadsförbundets styrelse har däremot ansett, att det i departementspromemorian framlagda förslaget borde tillstyrkas.

Nykterhetsnämndernas riksförbund har uttalat, att det ur nykterhetssynpunkt vore av värde om länsnykterhetsnämnderna inräknades bland de myndigheter, som hade att avgiva yttranden i förevarande slag av ärenden.

Fråga om tillstånd till försäljning av pilsnerdricka kunde komma att beröra nykterhetstillståndet icke endast inom den egna kommunen utan även i angränsande kommun eller kommuner. Under alla förhållanden borde i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka införas en bestämmelse om skyldighet för länsstyrelse att lämna underrättelse om länsstyrelsens beslut i hithörande ärenden jämväl till länsnykterhetsnämnden.

Jämväl i det av *länsnykterhetsnämnden i Uppsala län* avgivna yttrandet har uttalats, att underrättelse enligt 15 § förordningen angående försäljning av pilsnerdricka borde tillställas förutom nykterhetsnämnd även länsnykterhetsnämnd.

Vad särskilt angår frågan om inhämtande av yttrande från Stockholms stads nykterhetsnämnd må ur remissyttrandena följande här återgivas.

Stockholms stadsfullmäktiges kommitté för utskänknings- och utminuteringsärenden — som upplyst att stadsfullmäktige alltsedan år 1907 årligen utsåge en kommitté (utskänkningskommittén) av nio personer för förberedande behandling av ärenden rörande tillstånd till försäljning av pilsnerdricka — har anfört, *att* inom kommittén, där olika åsiktsriktningar vore företrädda, funnes företrädare även för de speciella nykterhetsintressena, *att* de synpunkter å ifrågavarande spörsmål, som vore avsedda att beaktas genom inhämtande av yttrande av nykterhetsnämnden, redan nu vore tillgodosedda inom kommittén, *att* kommittén å ifrågavarande ärenden anlade jämväl andra synpunkter än de rena nykterhetssynpunkterna, *att* det i vissa tveksamma fall syntes lämpligt att inhämta nykterhetsnämndens yttrande, vilket emellertid kunde ske utan ändrad lagstiftning, *samt att* det enligt kommitténs mening icke för närvarande i Stockholm förelåge något behov av att inhämta nykterhetsnämndens yttrande i varje ärende av ifrågavarande beskaffenhet.

En ledamot av utskänkningskommittén ansåg emellertid att erinran icke borde göras mot det i departementspromemorian framlagda förslaget.

Stockholms stads nykterhetsnämnd har avgivit följande yttrande:

De arbetsuppgifter, varom fråga är, ha i Stockholm alltsedan år 1907 handhafts av utskänkningskommittén. Denna kommittés ledamöter ha tagit en synnerlig aktiv del i arbetet och var och en inom sitt distrikt ha ledamöterna utfört även göromål, som eljest tillhöra den tjänstemannamässiga rutinen. Hos kommittén finnes samlad en betydande fond av personlig erfarenhet rörande hithörande spörsmål. Samarbete äger ständigt rum mellan nykterhetsnämnden och kommittén. Tidigare har ordföranden varit gemensam, medan för närvarande uppdragen såsom vice ordförande handhavas av samma person. Enligt nämndens mening äro de önskemål, man genom den ifrågasatta ändrade lagstiftningen vill uppnå, genom de hittillsvarande anordningarna i Stockholm väl tillgodosedda.

Därest nykterhetsnämnden i fortsättningen skulle syssla med utskänknings- och utminuteringsärenden, kan detta ske antingen på det sätt, att nämnden blir en remissinstans och utskänkningskommitténs verksamhet fortsätter eller ock så, att nämnden helt övertager kommitténs arbetsuppgifter,

varigenom kommittén kan upphöra. Det förstnämnda alternativet skulle kunna genomföras, därest erforderlig personal ställes till nämndens förfogande. Någon möjlighet att inrymma de nytillkommande arbetsuppgifterna ens inom den till år 1945 väntade utökade personalramen förefinnes icke enligt nämndens bestämda mening. För det senare alternativets genomförande kräves en än större personalökning. Nykterhetsnämndens ledamöter äro nämligen så arbetsbelastade, att de icke kunna påläggas den inspektionsverksamhet och de övriga uppgifter, som nu utföras av kommittéledamöterna. Det må även framhållas, att det knappast skulle vara till gagn för nykterhetsnämndens huvudsakliga verksamhet, om nämnden skulle nödgas syssla med de rent ekonomiska frågor rörande överlåtelser av kaféer, som utskänkningskommittén nu handlägger.

Vid övervägande av för och emot i detta fall har nämnden kommit till den uppfattningen, att den nuvarande organisationen avgjort är att föredraga. Att nämnden *helt* skulle övertaga kommitténs verksamhet vore enligt nämndens mening direkt olämpligt. Alternativet med nämnden såsom remissinstans för alla ärenden av ifrågavarande slag synes knappast praktiskt. Remiss av sådana ärenden, där kommittén finner särskild anledning att erhålla del av nykterhetsnämndens speciella sak- och personkännedom kan ske utan lagändring och sker också. Anses en utvidgning och fördjupning av samarbetet mellan nämnden och kommittén erforderlig, kan detta utan svårighet komma till stånd. Nämndens slutsats blir alltså, att något behov av den föreslagna lagstiftningen icke förefinnes för Stockholms vidkommande och att, om densamma genomföres, Stockholm må undantagas i syfte att den hittillsvarande handläggningen av dessa ärenden må kunna bibehållas.

Inom nykterhetsnämnden anfördes av *en reservant,* att nämnden borde tillstyrka den ifrågasatta författningsändringen, enär denna ändring vore principiellt riktig samt önskvärd med hänsyn till nykterhetsnämndens ställning såsom organ för övervakande av nykterhetstillståndet inom kommunen.

Vidare må omnämnas dels att *borgarrådsberedningen* (med en reservant) funnit den föreslagna författningsändringen obehövlig och dels att *stadskollegiet* (med två reservanter) anslutit sig till borgarrådsberedningens ståndpunkt och hemställt, att stadsfullmäktige måtte uttala, att ifrågavarande ändring i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka icke syntes påkallad i vad avsåge Stockholm samt att, därest den genomfördes, undantag från tillämpningen borde medgivas för Stockholm.

Stockholms stadsfullmäktige biföllo (med 73 röster mot 16) stadskollegiets hemställan.

I förevarande del har *överståthållarämbetet* anfört:

Beträffande Stockholm få särskilda förhållanden anses föreligga med hänsyn till förekomsten av den utav stadsfullmäktige särskilt tillsatta s. k. utskänkningskommittén. Kommittén torde kunna anses till fullo ersätta nykterhetsnämnden vid handläggningen av ärenden om försäljning av pilsnerdricka, beträffande vilka nykterhetsnämndens yttrande ej plägar inhämtas Denna uppfattning har även framförts av Stockholms stadsfullmäktige med stor majoritet. Utskänkningskommittén har emellertid att ägna sin uppmärksamhet åt även andra frågor än som betingas ur enbart rena nykterhetssynpunkter. Så utövar kommittén kontroll beträffande överlåtelse av kaféer med pilsnerrättigheter till förhindrande av oskäliga försäljningspriser för rörelserna. Denna prövning har visat sig synnerligen effektiv, vilket bland annat framgår vid en jämförelse med försäljningar av nykterhetskaféer, där

någon dylik kontroll icke förekommer och beklagliga uppskörtningar kunnat konstateras. Därest nykterhetsnämnden finner anledning förekomma till anmärkning mot någon pilsnerutskänkning har nämnden givetvis möjlighet att anmäla detta till överståthållarämbetet i och för prövning av förhållandena och vidtagande av de åtgärder, som ämbetet kan finna skäligt.

Härigenom torde nykterhetsnämndens speciella intressen — som för övrigt beaktas av utskänkningskommittén — kunna anses bliva tillgodosedda. Ett införande av en laglig skyldighet att i nu ifrågavarande ärenden höra nykterhetsnämnden, skulle för Stockholms vidkommande — därest utskänkningskommittén icke avskaffas, vilket överståthållarämbetet med hänsyn till ovannämnda synpunkter för sin del finner sig böra bestämt motsätta sig — endast tillskapa ytterligare en i detta fall till synes obehövlig instans i det redan förut vidlyftiga och tidsödande remissförfarandet, något som icke minst med hänsyn till allmänhetens rättmätiga krav på snabbast möjliga behandling av en ansökan bör i möjligaste mån undvikas.

I enlighet härmed har överståthållarämbetet sammanfattningsvis uttalat, att ämbetet icke ansåge sig böra i princip motsätta sig den i departementspromemorian föreslagna författningsändringen, dock endast under förutsättning att dess föreskrifter uttryckligen förklarades icke skola äga tillämpning beträffande Stockholms stad.

Socialstyrelsen — som understrukit att det vore ett viktigt nykterhetsintresse, att antalet utskänkningsställen för pilsnerdricka i Stockholm minskades — har anfört att prövningen av frågor rörande pilsnerrättigheter borde innefatta en avvägning mellan å ena sidan de legitima anspråken på rimlig tillgång av pilsnerdricka och å den andra det behov av en begränsning av försäljningsställenas antal, som följde därav att pilsnerdricka i stor utsträckning missbrukades i berusningssyfte och att försäljningsställena kunde åstadkomma skada genom att underlätta och underhålla alkoholmissbruk. Det kunde utan någon överdrift sägas, att nämnda anspråk ägde stor förmåga att hävda sig i Stockholm. Så mycket viktigare vore det därför att även begränsningskravet kunde göra sig gällande. Det vore framför allt nykterhetsnämnden, som under utövande av sin alkoholistvårdande verksamhet mötte följderna av att pilsnerdricksförsäljningen icke vore ändamålsenligt organiserad från nykterhetssynpunkt. Nykterhetsnämnden vore därför det organ, som i första hand vore ägnat att företräda de återhållande, sociala synpunkterna vid tillståndsgivningen. Det låge uppenbarligen helt i linje med de allmänna bestämmelserna om nykterhetsnämndens uppgifter och åligganden att denna nämnd skulle äga möjlighet att framföra sin uppfattning i varje fråga om tillstånd till försäljning av alkoholhaltiga drycker. Socialstyrelsen funne sålunda för sin del det vara önskvärt och lämpligt, att den nya ordningen även finge omfatta Stockholms stad.

Svenska bryggareföreningen — som förklarat sig i princip icke ha något att erinra mot de föreslagna författningsändringarna — har uttalat, att förevarande bestämmelser borde erhålla sådan utformning, att därest inom kommunen funnes tillsatt särskilt organ för behandling av hithörande frågor, såsom exempelvis förhållandet vore inom Stockholms stad, utlåtandet skulle inhämtas hos sagda organ i stället för hos nykterhetsnämnd.

Departementschefen. Jämväl enligt min mening bör den kommunala nykterhetsnämnden erhålla tillfälle att yttra sig i ärende, som handlägges av vederbörande kommunala myndighet och är av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen. Av den föreliggande utredningen framgår emellertid att i ärenden rörande tillstånd till försäljning av pilsnerdricka, vilka ärenden otvivelaktigt äro av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet i kommunen, den kommunala myndigheten stundom underlåter att höra nykterhetsnämnden. Det synes därför lämpligt att förordningen angående försäljning av pilsnerdricka — på sätt i departementspromemorian föreslagits — kompletteras med föreskrifter om *skyldighet* för kommunal myndighet att i ärenden av förevarande slag höra kommunens nykterhetsnämnd. I fall som avses i 10 § 1 mom. torde motsvarande skyldighet böra föreskrivas med avseende å länsstyrelsen.

I ett remissyttrande har ifrågasatts om icke skyldighet borde föreskrivas att i nu ifrågakomna ärenden höra jämväl länsnykterhetsnämnden. Något behov av att göra även länsnykterhetsnämnden till obligatorisk remissinstans i dessa ärenden synes emellertid knappast föreligga.

Under remissbehandlingen har fråga uppkommit, huruvida undantag från de föreslagna bestämmelserna borde föreskrivas med avseende å Stockholms stad. I Stockholm ha nämligen ärenden rörande utskänkning och utminutering av pilsnerdricka alltsedan år 1907 handlagts av en särskild kommitté för utskänknings- och utminuteringsärenden, tillsatt av stadsfullmäktige för ett år i sänder. Ur vissa synpunkter vore det givetvis önskvärt att de föreslagna bestämmelserna det oaktat gjordes tillämpliga även beträffande Stockholm. Å andra sidan synes det med förslaget avsedda syftemålet vara i huvudsak tillgodosett redan med nuvarande anordning. Vid sådant förhållande och med hänsyn särskilt till innehållet i det av Stockholms stads nykterhetsnämnd avgivna remissyttrandet anser jag mig böra föreslå, att i Stockholm skyldighet att höra nykterhetsnämnden icke skall föreligga i de fall, där yttrande i ärendet inhämtats från utskänkningskommittén. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla att — på sätt redan nu torde ske — yttrande det oaktat bör inhämtas jämväl från nykterhetsnämnden, därest så finnes erforderligt för vinnande av allsidig utredning i ärendet. Det torde vidare få förutsättas att, därest nykterhetsnämnden ur sina speciella synpunkter finner anledning till anmärkning med avseende å försäljningen av pilsnerdricka i staden, nämnden ingriper utan hänsyn till att utskänkningskommittén är beredningsinstans för ärenden rörande försäljning av pilsnerdricka.

I departementspromemorian har upptagits en bestämmelse därom, att underrättelse rörande av länsstyrelse meddelat beslut, som har avseende å utövande av handel med pilsnerdricka, skall tillställas vederbörande kommunala nykterhetsnämnd. Detta förslag, som under remissbehandlingen lämnats utan erinran, anser jag mig böra biträda. Emellertid har förslaget föranlett ett par remissinstanser att yrka, att dylik underrättelse skall tillställas jämväl länsnykterhetsnämnden. Tillräckliga skäl synas dock icke föreligga att stadga en dylik utvidgad underrättelseskyldighet.

De av mig nu förordade ändringarna i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka torde kunna avfattas i huvudsaklig överensstämmelse med det författningsförslag, som fogats vid departementspromemorian; den föreslagna undantagsbestämmelsen med avseende å Stockholms stad torde lämpligen kunna upptagas i 37 § i förordningen.

II. Tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka å luftfartyg.

I en den 23 november 1944 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrift har *aktiebolaget aerotransport* hemställt om sådan ändring i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka, att bolaget kunde erhålla tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka ombord på luftfartyg i inrikestrafik.

Över nämnda framställning har, efter remiss, utlåtande avgivits av *kontrollstyrelsen* den 19 december 1944. I utlåtandet har kontrollstyrelsen anfört, att bestämmelser om utskänkning av alkoholhaltiga drycker ombord å luftfartyg infördes i lagstiftningen först genom 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning. Stadgandet härom återfunnes i 3 kap. 13 § 3 mom. nämnda förordning. Någon mot nämnda stadgande svarande bestämmelse avseende utskänkning av pilsnerdricka utan samband med utskänkning av rusdrycker funnes icke meddelad. De former av trafikutskänkning, som reglerades genom 14 § a) och b) pilsnerdricksförsäljningsförordningen, avsåge utskänkning å järnvägsstationer, tåg och båtar. Avfattningen av 14 § b) syntes utesluta sådan tolkning av stadgandet, att under detsamma skulle kunna inrymmas även utskänkning å luftfartyg. Med hänsyn till lufttrafikens natur syntes emellertid inga befogade erinringar kunna göras mot att en utskänkning, som vore medgiven å tåg och båtar, kunde medgivas även å luftfartyg. Med lufttrafikens fortgående utveckling torde allt starkare anspråk i sådan riktning göra sig gällande. Kontrollstyrelsen hade fördenskull intet att erinra mot ett bifall till den nu föreliggande framställningen; och med hänsyn till ändringsförslagets begränsade innebörd syntes detsamma utan olägenhet kunna genomföras utan avvaktande av den utredning och de förslag, som kunde förväntas från den nyligen tillsatta sakkunnigekommittén för utredning angående den svenska nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning.

Kontrollstyrelsen har härefter vidare anfört:

Avfattningen av ett stadgande i pilsnerdricksförsäljningsförordningen angående tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka å luftfartyg synes lämpligen kunna ske i viss anslutning till motsvarande bestämmelse i rusdrycksförsäljningsförordningen. Härvid är emellertid att märka, att tillstånd enligt förstnämnda förordning, i motsats till vad fallet numera är enligt den sistnämnda, i princip icke torde kunna meddelas juridisk person, varför viss härav betingad modifikation synes påkallad. I övrigt torde avvikelse från stadgandet i rusdrycksförsäljningsförordningen vara motiverad dels såtillvida, att tillståndets giltighetstid — så länge övriga tillstånd till trafikutskänkning av pilsnerdricka meddelas att gälla tillsvidare — icke begränsas

till ett år, dels i så måtto att inskränkningen till eller från utländsk flygplats bortfaller.

I fråga om sättet för stadgandets inarbetande i förordningen kunna olika möjligheter ifrågakomma. Närmast synes ligga att i 14 § pilsnerdricksförsäljningsförordningen upptaga ett nytt moment, lämpligen betecknat som moment c), varefter de nuvarande momenten c)—e) erhölle däremot svarande nya beteckningar. Ett sådant tillvägagångssätt skulle emellertid föranleda ändringar i förordningen på ett flertal andra punkter. Med hänsyn till önskvärdheten av minsta möjliga ändring i förordningen och då en allmän revision av densamma väl torde vara att emotse såsom en följd av förenämnda kommitteutredning, synes man i stället, även om vissa redaktionella svårigheter därvid möta, kunna inarbeta det nya stadgandet i 14 § mom. b). — — —

Inarbetas det nya stadgandet i 14 § b), torde de hänvisningar i förordningen, vilka avse momentet i dess nuvarande lydelse, utan ändring kunna gälla momentet i dess nya avfattning. I 15 § 3 mom. andra stycket synes emellertid jämte järnvägståg och passagerarfartyg böra nämnas även luftfartyg. Det kan dessutom ifrågasättas, huruvida icke motsvarande ändring borde ske i 20 § 2 mom. första stycket andra satsen. Detta stadgande, som är en kvarleva från den tid, då förordningen icke skilde mellan parti- och detaljhandel (jämför 22 § 2 mom. i 1905 års vin- och ölförsäljningsförordning med förarbeten), är emellertid icke endast överflödigt utan synes ha tillkommit genom ett förbiseende vid förordningens redigering, och det torde med hänsyn härtill få anses överflödigt att till vinnande av full korrespondens med 14 § i dess ändrade lydelse omredigera ett stadgande, som egentligen borde helt utgå ur förordningen.

Departementschefen. Såsom kontrollstyrelsen föreslagit synes trafikutskänkning av pilsnerdricka, som för närvarande må äga rum å tåg och båtar, böra medgivas jämväl å luftfartyg. I enlighet härmed torde — i huvudsaklig anslutning till bestämmelserna i 3 kap. 13 § 3 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen — böra i 14 § b) förordningen angående försäljning av pilsnerdricka införas en ny bestämmelse därom, att tillstånd må meddelas till utskänkning av pilsnerdricka å luftfartyg, varmed företag för lufttrafik befordrar passagerare i linjefart, dock endast under luftfärd. Frågor rörande dylikt tillstånd böra prövas av länsstyrelsen i det län, där luftfartyget har sin hemort.

Samtidigt med den nu föreslagna författningsändringen bör vidtagas den av kontrollstyrelsen förordade ändringen i 15 § 3 mom. andra stycket. Vidare torde det nu i 20 § 2 mom. första stycket andra punkten upptagna stadgandet dels böra kompletteras att gälla även i fråga om försändning till restauratör å luftfartyg, dels ock böra flyttas till 21 § 1 mom.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.*

Föredraganden hemställer härefter, att nämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rolf Arfwedson.

Bilaga.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Härigenom förordnas, att 8 § 2 mom., 10 § 1 mom., 13 § 3 mom., 14 §, 15 § 3 mom. och 20 § 3 mom. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

2. Ansökan om sådan försäljningsrätt göres skriftligen hos Konungens befallningshavande samt skall innehålla uppgift å det ställe, där försäljningen skall äga rum, och åtföljas av intyg, utvisande sökandens behörighet att idka rörelsen. Över gjord ansökan inhämte Konungens befallningshavande yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Det åligger stadsfullmäktige eller kommunalstämma att inhämta yttrande i ärendet från kommunens nykterhetsnämnd.

Samtliga yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför.

I Stockholm — — — ej tillämpning.

10 §.

1. Försäljning genom kringföring av pilsnerdricka må av den, som tillverkat varan, bedrivas i stad, dock endast inomhus och till därstädes boende. Sådan försäljning må äga rum inom stadens planlagda område utan särskilt tillstånd och utom samma område, därest Konungens befallningshavande på gjord ansökning därtill meddelar tillstånd. Över dylik ansökan skall Konungens befallningshavande inhämta yttranden från stadens nykterhetsnämnd samt, där fråga är om annan stad än Stockholm, magistraten.

13 §.

3. Över ansökan, som rätteligen skett, skall Konungens befallningshavande omedelbart efter ansökningstidens utgång inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Det åligger stadsfullmäktige eller kommunalstämma att inhämta yttrande i ärendet från kommunens nykterhetsnämnd.

Samtliga yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför; och skola stadsfullmäktige eller kommunalstämma, därest ansökningen av dem tillstyrkes, tillika avgiva yttrande, huruvida särskilda föreskrifter för utskänkningens bedrivande anses nödiga.

I Stockholm — — — ej tillämpning.

[1] Senaste lydelse av 15 § 3 mom. se 1928: 114.

14 §.

Konungens befallningshavande — — — vara nödigt.

Tillstånd till utskänkning å järnvägsstation ävensom till sådan utskänkning, varom under c) här ovan förmäles, må icke meddelas, innan tillfälle att i ärendet avgiva yttrande lämnats, i stad magistrat och stadsfullmäktige samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma. Innan stadsfullmäktige eller kommunalstämma avgiva dylikt yttrande, skall kommunens nykterhetsnämnd höras i ärendet.

I Stockholm äger vad i föregående stycke är sagt om inhämtande av yttrande från magistrat ej tillämpning.

15 §.

3. Över de — — — samma rörelse.

Underrättelse om varje av Konungens befallningshavande enligt bestämmelserna i denna förordning meddelat beslut, som har avseende å utövande av handel med pilsnerdricka, skall, där icke fråga är om tillstånd till utskänkning å järnvägståg eller passagerarfartyg, tillställas vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd samt å landet jämväl kommunalnämnden.

20 §.

3. Där omständigheterna anses föranleda behov av att tiden för försäljnings avslutande bestämmes senare än till klockan tio eftermiddagen, äger Konungens befallningshavande efter särskild framställning därom förordna. Över sådan framställning inhämte Konungens befallningshavande utlåtande, i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma. Det åligger stadsfullmäktige eller kommunalstämma att i ärendet inhämta yttrande från nykterhetsnämnden. Har framställningen blivit av stadsfullmäktige eller kommunalstämma avstyrkt, må framställningen icke bifallas.

Nödvändiggöra särskilda — — — meddela förordnande.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945.

449083. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1945.